Scenă din Jourdain cel scrântit de Mihail Bulgakov la Teatrul „Elvira Godeanu" din Târgu-Jiu (regia: Cristian Juncu)

gentilom. Un fel de repetiţie generală. Jourdain iubeşte teatrul, îl proclamă, crede în el. Diferite accidente întrerup, din când în când, evoluţia spectacolului în spectacol, pentru a ni se păstra sentimentul de dublu-public. Molière e bolnav; nu apare, un actor îi ţine locul, făcând tot ce hotărîse directorul. Merituoasă şi inventivă, scenografia lui Viorel Penişoară-Stegaru stilizează expresiv cadrul şi costumele.

Reţinem numele actorilor Valeriu Bâzu (Béjart – în trupa lui Molière, Jourdain), Adriana Brânzan, Ionuţ Stoica (în travesti), Ion Alexandrescu, Dan Calotă (valetul lui Molière, iar în piesă valetul lui Jourdain). În fond, toţi îşi fac datoria cu credinţă.

I s-a mai spus spectacolului, nu prea inspirat, şi **Molieriana**. Altminteri, o lucrare notabilă.

O GOGOLIADĂ SPIRITUALĂ

CĂSĂTORIA de N. V. Gogol ● TEATRUL „ELVIRA GODEANU" din TÂRGU-JIU ● Data reprezentaţiei: 21 martie 1995 ● Regia şi ilustraţia muzicală: Cristian Juncu ● Scenografia: Viorel Penişoară-Stegaru ● Fotografie: Horaţiu Firică ● Distribuţia: Adriana Brânzan (Agafia Tihonovna), Simona Urs (Arina Panteleimonovna), Iosefina Stoia (Fiokla Ivanovna), Vladimir Juravle (Podkoliosin), Adrian Andone (Kociakariov), Ionuţ Stoica (Jumară), Valeriu Bâzu (Anicikin), Ion Alexandrescu (Jevakin), Corina Prună (Dunecika), Dan Calotă (Stepan).

Cred că prin apariţia lui Cristian Juncu, elev al Cătălinei Buzoianu, în lumea scenei, s-a mai născut un regizor. Va veni, probabil, o vreme când nu-i vom mai putea număra ca prezenţe efective chiar de la debut. Vor avea de aşteptat; îi vom căuta pe cine ştie unde. Deocamdată, însă, ne ţinem după ei şi le catagrafiem reuşitele. Ele sporesc prestigiul unor trupe, al unor instituţii şi dau speranţe multor actori care, în lipsa regizorului calificat, vegetează şi se rutinizează fabricând spectacole moarte din născare.

Cristian Juncu îşi reconfirmă virtuţile dovedite de la începutul său de carieră (la Târgu-Jiu), tot aici, cu noua sa izbutire artistică, anume comedia **Căsătoria** de Gogol. Şi acum, în firele comice ale veselei scrieri se împleteşte şi unul negru, tragic, întreţesut cu migală şi pricepere, pentru ca îngrozitul de căsnicie Podkoliosin să-şi dea duhul până la urmă, înnebunit de perspectiva unei însurători forţate. Indecizia paralizantă a eroului, care stăpâneşte atâta haz, dorinţa lui de a avea o nevastă şi incapacitatea de a finaliza intenţia conubiliară sunt alternate cu voioşie, tristeţe, neputinţă de a se înţelege pe sine, de actorul craiovean Vladimir Juravle. El, remarcabila duenă Iosefina Stoia (Fiokla Ivanovna, guralivă Celestină), Adrian Andone, tânăr cu însuşiri interesante în materie de comedie modernă, epurată de artificii (Kocikariov, prietenul exasperat al eternului mire fugitiv), precum şi Viorel Penişoară-Stegaru, scenograf ingenios, profesionist expert, autorul ineditei plantaţii scenice, s-au alăturat echipei de la Târgu-Jiu nu numai în calitate de

colegi, ci şi, într-un fel sau altul, de profesori ai noii trupe a Teatrului „Elvira Godeanu". Directorul instituţiei, Marian Negrescu, vădeşte pricepere managerială, izbutind astfel, cu aceşti noi angajaţi, o accelerare a profesionalizării în formaţia sa, adăugând valori reale distribuţiilor. Alege repertoriul cu seriozitate şi se încredinţează, curajos, unui regizor tânăr, pe care, de altfel, tot el îl lansează.

Spectacolul se joacă pe scenă, cu publicul împărţit în două, pe gradene înalte. Un spaţiu de joc e în stânga, descoperit prin manipulări nostime de paravane; un altul e în dreapta (adică în sală, dezvăluit, când e cazul, prin ridicarea cortinei), iar un al treilea e chiar incinta dintre cele două grupuri de spectatori. Actorii gravitează, iuţi şi abili, între cele trei locuri ce le sunt rezervate, nu fără dificultăţile inerente unui topos complicat cu îngustări şi strâmtorări. Ritmul vioi, cadenţa nimerită a mişcărilor, perindarea a mereu altor peripeţii scenice dau vioiciune montării. Fac să se urmărească în atenţie neslăbită aventurile eroilor nu numai în locuinţele prevăzute de autor, ci şi pe drumurile (evocate doar în text) dintre ele.

E citat, în caietul-program, un pasaj din gândirea gogoliană ce ar justifica, probabil, credinţa regizorului şi a actorilor că ne aflăm în regnul comediei dramatice: „Pământul e cutremurat de o angoasă de neînţeles, viaţa devine din ce în ce mai dură; totul degenerează; un singur lucru a crescut, sub ochii tuturor: imaginea gigantescă a durerii". E un punct de vedere posibil pentru înscrierea tribulaţiilor matrimoniale ale unui oarecare într-un perimetru ce are pe-o latură o bucurie iminentă, iar pe cealaltă, un final coşmaresc. În ce priveşte însă forma spectacolului (în care nu toate se desfăşoară cu plauzibilitate, dar caracteristica e de comedie satirică despre o existenţă terifiată), aş cita un alt gând al lui Gogol, pe care îl presupun nimerit aici: „Există o comedie nobilă, calc fidel al societăţii ce evoluează sub ochii noştri, o comedie care, prin profunzimea ironiei, stârneşte râsul, nu numai râsul impresiunilor facile, născut dintr-o vorbă de spirit rapidă sau dintr-un calambur, râsul vulgar, convulsii şi grimase (...), ci acel râs electric, tonifiant, care ţâşneşte liber şi spontan (...) şi care se naşte dintr-o plăcere senină a sufletului şi este produsul unui spirit fin şi elevat".

Cam aşa se vede **Căsătoria** pe scena de la Târgu-Jiu, unde caricaturizările sunt măsurate, zeflemeaua e subţire, alertetea imaginilor – decantată de imbolduri exhibiţioniste. Adriana Brânzan e o logodnică nostimă, un bibelou domestic; Simona Urs, o mătuşă grijulie, cu spontaneităţi surprinzătoare sub aparenţa de maică-stareţă. Iar Ionuţ Stoica, Valeriu Bâzu, Ion Alexandrescu îi figurează pe cei trei pretendenţi vârstnici ai domnişoarei bune de măritiş; nu le lipseşte decât o cizelare mai atentă a măştilor şi comportamentelor pentru a fi la cota generală a reprezentării. Corina Prună şi Dan Calotă conturează în chip simpatic o servitoare foarte mobilă şi un valet în somnolenţă perpetuă.

Dintr-un punct de vedere mai larg, spectacolul **Căsătoria** e şi schiţa unui studiu de caractere comice, în acest sens pledând nu numai tipurile reuşite, ci şi relaţia excelentă, de contrast, dintre împăslitul şi veşnic îngrozitul Podkoliosin (Vladimir Juravle) şi agitatul, raţionalul Kocikariov (Adrian Andone).

VALENTIN SILVESTRU

TELETEATRU

INFUZIE DE TEATRALITATE

După un interesant periplu pe scenele teatrelor din ţară, piesa lui Dumitru Solomon **Transfer de personalitate** intră cu succes şi în repertoriul micului ecran. După ce a cunoscut fanteziste montări în cheie clovnească, dantescă şi chiar christică, istoria negustorului luat drept jefuitorul propriei sale prăvălii revine în sfera realităţii care i-a şi furnizat iniţial acest subiect cehului Jaroslav Hašek, proza sa inspirându-l apoi pe scriitorul român.

Meritul readucerii la matca stilistică originară se datorează regizorului Silviu Jicman care, respectând întru totul litera şi spiritul celor zece tablouri ale piesei, a realizat un decupaj cu adevărat de teleplay, asigurând fluenţa naraţiunii într-o manieră televizivă, prin alternanţa planurilor generale, dar şi a prim-planurilor, a privirilor de ansamblu, dar şi introspective. Scenograful Ioan Olaru a descoperit o ambianţă extrem de propice dezvoltării tramei, replasând-o într-un decor emblematic pentru timpul şi locul care au generat-o: imperiul austro-ungar. Directorul de imagine Nicolae Niţă a rezonat cu restul echipei, transpunând în imagini, cu fidelitate şi acurateţe, toate detaliile viziunii, începând cu eclerajul rafinat şi compoziţia semnificativă a cadrajului, terminând cu surprinderea jocului nuanţat al actorilor.

De ce se dovedeşte atât de important scrupulul veridicităţii? Pentru că tocmai în verosimil constă miza acestei tragicomedii, transferată pe nesimţite în regnul farsei absurde. Glisarea aceasta e spectacolul secund care individualizează scriitura dramaturgului, renumit pentru extraordinara sa capacitate de a personaliza problematicul, de „a transforma abstracţiunea ideilor într-un spaţiu dens de umanitate, înduioşător de concret, de palpabil, de reprezentativ" (Lucian Raicu). Teatralitatea formidabilă a pieselor sale „de idei" şi nu doar a celor „cu şi despre filosofi" provine din talentul de a crea conflictualitate, de a medita şi de a invita la reflecţie. Prin virtuozitate tehnică, născută dintr-o subtilitate intelectuală aparte, D. Solomon fixează în dialog substanţa dramatică, astfel încât replica focalizează simultan înţelepciunea şi ironia, declanşând o confruntare dialectică insolită între aforismul cu bătaie lungă şi poanta cu efect imediat. De altfel, întreaga operă i-ar putea fi subsumată exclamaţiei unui erou al său: „Nu pot să tac. Trebuie să-mi menţin condiţia logică!" [titlul schiţei dramatice (1967), devenită piesă „de jucat în pauză" (1989), este **Dispariţia**, iar numele personajului, Călătorul nr. 1]. O posibilă profesiune de credinţă exprimată spontan încă din primii ani ai carierei şi care-i confirmă consecvenţa în obsesia salvării prin gândire, prin raţionament.

Aceasta este, în fond, şi soluţia la care recurge in extremis năpăstuitul Pavliček, amintind, într-un fel, de pirandellianul Henric IV, care alege şi el calea evaziunii pentru a se apăra de tortura semenilor. Doar că drama negustorului se consumă nu în termeni psihiatrici liber asumaţi, ci în parametrii foarte precişi ai existenţei sale sociale. Totul plecând de la excesul de zel a doi